

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens Quæstiones à XXVII. vsque ad LXIV. & à Quæstione CVI.
vsque ad CXIV.

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1620

De nominibus Triplex, & multiplex. c. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81000](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81000)

periori allegatus, plane de Filio ipso dicit, non esse diuersum. Quod si apud Patres aliquando dicitur diuersus, vel erit cum additamento illo, quod superius notauimus, scilicet, *secundum proprietatem*, aut *secundum personam*, vel in bonum sensum debet explari.

Nomina tamen, *discretus*, & *discretio*, facilius Trinitati tribuuntur, & eodem modo, atque nomina, *distinctus*, vel *distinctio*, videntur significare discrimen. His vocibus vtuntur Concilium Toletanum, primum, & secundum, & Lateranense sub Innoc. III. in capite, *Dammamus*, de summa Trinitate, & fide Catholica, antiqua etiam translatio Dionysij 2. capite de diuinis nominibus ait, quædam dici de Deo vnite, quedam discrete, Græcè, & *εἰς ἑαυτὰς*, quod distincte, & discrete denotat, à verbo, & *εἰς ἑαυτὰς*, quod distinguere, & discernere significat. Perionius vero transfert, *distincte*, Latinius autē loco proximè citato merito inquit, *ne vtrumque* (scilicet Patrem, & Filium) *secreuimus*. Nam secrete plus videtur significare, quam discernere, scilicet separare, & diuidere, quod de diuinis personis non est dicendum. Eodem nomine vtitur Ricardus de S. Victore lib. 4. de Trinitate, cap. 15. & lib. 5. cap. 15. & lib. 5. cap. 1. sed plane refert ad proprietates, sicut de voce, *disserere*, notauimus. Porro, vt obseruauit August. 7. de Trinit. cap. vltim. personæ non possunt dici dissimiles: id enim ad essentiam refertur.

De voce, *vnio*, & *coniunctio*, latine caute loquendum esse aliqui putant: potius enim in Deo concedenda videtur vnitas in essentia, quam vnio: hæ namque voces, sicut etiam vox, *coniunctio*, collectionem plurium in vnum participatione quadā significare videtur. Nominē coniunctionis v. us est Billius interpres Nazianz. in oratione 23. quæ est in laudem Heronis Philosophi, & in commentario Nicetæ in illa verba eiusdem orationis, *factis*, quæ sunt circa finem illius, & Perionius interpres Dionysij, cap. 2. de diuinis nominibus, & c. 3. *sepe numero*, & ea, quæ sunt essentialia in Deo, vocat coniuncta, & communia totius diuinitatis: & infra, distinctionem & vnitatem in Deo appellat coniunctionem, & distinctionem, Græcè autem apud Nazianzenū, & Dionysium est nomen *vnio*, & vnioem, seu vnitatem significans, quo Græci passim vtuntur, tam ad denotandam vnionem eorum naturarum in vna persona Christi, quam ad significandam vnitatem essentia, & essentialium attributorum in Trinitate. Vtuntur etiam Dionys. voce, *ὑνωμένη*, quā Latinè interpretamur vnitum, coniunctum, Græci enim, quod copiosior sit apud eos verborum significatio, non timent vilo modo his nominibus vti. Solum suspectam habuerunt vocem, *συνάγωγος*, Patres Concilij Alexandrini Epistol. 10. apud Cyril. ad exprimendam vnionem duarum naturarum in Christo: quod potius contactū propinquitatis, quā vnionem videatur significare, vt notant Lingua Græcæ periti: & Patres illi vtuntur nomine, *ἑνωσις*, quo etiam in Trinitate vtuntur; Latine vero sic dicitur in illa Epist. Conc. Alexandrini. Imo, & *vnio*, quod significet vnitatis arcanum, & me iudice, nomen, *coniunctio*, apud Latinos non ita rectè quæritur huic mysterio, ad exprimendam vnitatem personarum in vna essentia, sicut nomen vnitas. De nomine autem, *συνάγωγος*, aliqua dixi in

disput. priori contra Elipandum ex ijs, quas addidi libris de Adoratione c. 13.

Quare ex Latinis authoribus Bernard. lib. 5. de Consideratione ad Eugenium in medio, de Deo, inquit, *Vnum quippe est, sed non vnitum, non paribus constat, vt corpus, id vero ad exprimendam summam Dei simplicitatem dixit; quia vnitum videtur esse in*, quod colligitur ex multis ad vnum. Ita enim dixerat, *Non habens* (scilicet Deus) *quod ad numerum diuidat, non quæ colligit ad vnum*, quibus verbis non negat esse tres personas, cum statim vere numerum in eis concedat; sed inter personam, & essentiam contra Gilbert. numerum negat, & summam adstruit simplicitatem: ideoque asserit, *non quæ colligit ad vnum*. Nam licet tres personæ distinguantur inter se; quia tamen cum essentia sunt idem omnino: non tam dicuntur in illa vnite, & collectæ, quā vnū. Idem notauit author commentarij in librum Boethij de Trinitate apud Bedam, tomo 8. columna 115. qui circa finem inquit, *Dicimus, quod non vnus*, (scilicet tres personæ) *ab vnione, sicut species, vel genus dicitur, non enim Deus vnus plura, quæ eo participant, substantialiter, vel accidentaliter*.

Ego quidem existimo, Latino sermone commodius significari mysterium Trinitatis in vna essentia nominibus, *vnitas*, & *vnus*, quam nominibus, *vnio*, *coniunctio*, *vnitus*, nihilominus non audeo modum loquendi, & vsum horum nominum aperte damnare.

CAPVT III.

De nominibus, triplex, & multiplex.

Vnt, qui existiment, nomen, *triplex*, non posse de Deo prædicari, neque nomen, *multiplex*, plex, & sicut prædicatur, *trinus*, sic docet Augustinus lib. 6. de Trinitate, cap. 6. 7. & 8. & lib. 15. cap. 3. Nam quamuis Epistola 102. videatur admittere hanc vocem, docet tamen de Deo dicatione effectum; sicut Spiritus sanctus ratione etiam donorum, quæ nobis tribuit, dicitur septiformis. Refertur etiam pro hac sententia Ambrosius 1. lib. de fide, cap. 2. vbi ait, *Non est confusum, quod est vnum, neque multiplex, quod est indifferens*, sed ibi plane loquitur de essentia Dei, sicut etiam Nazianz. oratione ad Euagrium, quæ est 45. vbi ait, non esse in Deo multiplex numen: nec Deum esse multiplicem. Bernardus quoque citatur, qui libro 5. de Consideratione circa medium negat, Deum esse multiplicem, vel duplicem; sed asserit esse simplicem, & Concilium Toletan. XI. in Confessione fidei plane affirmat, Deum non esse triplicem, sed trinum. Ex Scholasticis vero id etiam docent, S. Thomas in hac quæstione articulo 1. ad 3. & Alexand. quæstione 66. membr. 1. articulo 4. Rationem vero reddit Augustinus: quia si Deus diceretur triplex, aut multiplex ratione personarum, sequeretur maius quid esse Patrem, Filium, & Spiritus sanctum simul, quā sit solus pater: at Sanctus Thomas ideo negat Deum esse triplicem quia triplum, & triplex significat proportionem inæqualitatis; est enim species quædam proportionis inæqualis: in Deo autem inæquale esse non potest.

Hæ tamen rationes, quod pace tantorum virorum dicere liceat, non probant efficaciter id, quod cõtendunt: Primum, quia si ex eo, quod Deus triplex diceretur ratione personarum, sequeretur absurdum.

Quomodo loquatur Bernard. 12.

Comment. Boeth.

Quid de his vocibus sentiant.

Nomen triplex, & multiplex qui negent in diuinitate August.

Ambros. 13.

Nazianz.

Bernard.

Concil. Tolet. XI.

S. Thom. Alexand. Ratio August.

Ratio S. Thomæ.

August. & S. Thom. rationem conuincit.

absurdū illud, quod August. inferebat: idem plane colligeretur ex eo, quod trinus diceretur: nam in ternario maius, quid videtur totus ternarius quavis unitate seorsum; aut si hic non sequitur hoc absurdum, nullo modo inferri potest ex eo, quod Dens triplex dicatur: quomodo autem maius, & minus concedi debeat in numero, ita, ut diuinis quoque absque ulla absurditate locum habeat, & applicamus supra quæst. 30. in. notat. art. 1.

Tum etiam, quod asserit Sanctus Thomas, solum probat, non posse Deum dici triplicem: at non posse dici multiplicem non demonstrat, quia nomen, *multiplex*, non est nomen proportionis, sed multitudinis. Ad hæc licet nomen, *triplex*, sit proportionis, minoris & hæc in Deo concedatur non est incommodum: quoniam æqualitas, & inæqualitas numeri necessario in Deo concedenda est, sicut etiam pauciores, & plures, ut in eodem articulo dicebamus: quis enim neget minorem numerum esse ternarium personarum in Deo, quam quaternarium personarum hominum, & plures esse quatuor homines, quam sunt tres diuinæ personæ.

Quare ego quidem alia ratione censeo, non posse dici Deum multiplicem, vel triplicem, etiam si trinus recte dicatur: eo vero est, quia vnum sensum ē duobus reddit, aut Deum in se pluribus constare, & ita opponitur simplici, quasi plura exigens ad sui compositionem, quod nullo modo de Deo dici potest. Nam quamvis Deus trinus sit in personis hoc est, in tribus subsistat, quia tamen nec ex tribus sit, aut coalescit quasi ex componentibus nec illæ cum essentia ad compositionem ipsius Dei conveniunt, cum sint idem omnino, cum illa dici non potest triplex, aut multiplex qui trinus recte vocatur: trinus enim solam distinctionem hypostaseon denotat etiam in eadem natura & absque ulla ipsarū ab essentia distinctione. Aut efficit hunc sensum, scilicet multos esse Deos, quasi Deus multiplicetur, nisi plures sint Dij: at Deum ideo trinum dicimus, quia aliquam in se habeat Trinitatem, ideoque cum tres Dij dici non possint, Deus trinus recte vocatur. Ex Patribus verò Nazianz. Ambros. & Bernard. cum negant Deum multiplicem esse, ad essentiam manifeste referunt, & primū sensum videntur sequi, multiplex enim putant opponi simplici: præsertim vero Bernardus, qui contra Gilbertum Porretanum eo loco contendit, inter personam, & essentiam nullam esse distinctionem, ne Deus multiplex, & absque simplicitate esse dicatur, quā putat non tolli Trinitate personarum, si personæ cum essentia sunt omnino idem.

Nazianz.
Ambros.
Bernard.

Verum enim vero si voces, *multiplex*, & *triplex*, & *duplex* referantur ad personas, processiones, aut relationes, non video quare non possint Deo convenire: quare dicere licebit in Deo esse multiplicem personā, esse triplicem personam, duplicem emanationem. Sic enim S. Thomas quæst. 10. de Potentia, artic. 2. dixit, duplicem in Deo esse emanationem. Alij dicunt duplicem esse processionem: eodem modo Nazianz. Oratione allegata, dicit, ὁ διδυμὸς τοῦ πατρὸς ἀνρίς, hoc est, geminus Patris radius: sic enim appellat Filium, & Spiritum sanctum. Quod si licet dicere geminam processionem, & geminum radium, licebit quoque dicere duplicem processionem, & duplicem

16.
Nomen triplex, vel multiplex, si referatur ad personas, uti licet in Diuini.
S. Thom.

Nazianz.

radium: radius enim ad originem refertur, non ad essentiam: ea enim, quæ communia sunt communitate quasi vniuersalis, quales sunt conceptus personæ, relationis & processionis, qui ex pluribus abstrahuntur per intellectum, vel ea, quæ solam sola voce, quasi prædicatione, communia sunt, recte dicuntur multiplicari per inferiora, vel tunc præsertim, cum inferiora non sunt eiusdem modi, sicut paternitas, filiatio, & spiratio, quæ quasi diuersæ speciei apprehenduntur. Mitto hic rationem, qua Nazianz. in ea oratione probat, Trinitatem personarum Dei simplicitati nihil derogare: in personis enim solam nominum differentiam, & multiplicationem videtur cedere, cum tamen hoc satis non sit: Sabellius namque diuersas quoque in eadem natura nomenclaturas concedebat. Ratio autem Bernardi nobis sufficit, quā late profecti sumus disput. 116. cap. 5. nempe, quia licet personæ inter se distinguantur, tamen cum natura diuina sunt idem omnino: quare cum illa, vel inter se nihil componunt. Ex quibus vltimo infero, perperam Mirandulanum de Deo dixisse, *Vnum in triplici numine nomen habet*. Cum enim nomen ad essentiam referatur, non potest multiplicari, atque ideo expressè Nazianz. negauit in Deo triplex nomen. Et sane si triplex dici posset, trina etiam Deo deberetur adoratio, quod est absurdum: omnis enim adoratio diuina, numini debetur.

CAPVT IV.

De Vocibus Vnicus, Singularis, & Solus.

Hylarius 7. de Trinitate, non longe à fine, non haud Deum vnicum, aut singularem appellare, imo sacrilegium putat, Deum singularem dicere, quem sequitur S. Thomas in hoc articulo, consentit Bonauent. in primum distinct. 9. artic. 1. quæst. 1. Ceterum Durand. in primum distinct. 9. quæst. 1. & alij recentiores putant, secundum proprietatem sermonis concedi posse Deum esse vnicum, cumque iam periculum hæresis Sabellianæ cessauerit, absque vilo incommodo posse nos uti hac voce. Quod si de essentia ipsa, vel deitate hanc vocem prædicemus, dubium non est, ei posse convenire.

De nomine, *singularis*, Hylarius id ipsum docet, quod dixerat de voce *unicus* 7. de Trinitate, post medium, & non longe à fine, & Leo I. in sermone 2. de Pentecoste, aliquantulum à principio, cum ait: *Et quia in deitate Patris, & Filij, & Spiritus sancti, nec singularitas est, nec diuersitas*, & author commentarij in librum Boethij de Trinitate apud Boetium 8. tomo, col. 116. qui refert Augustinum libro quæstionum noui, & veteris Testamenti. Ex Latinis tamen Lactantius lib. 4. diuinarum institutionum, cap. 29. circa finem, Deum singularem appellat: ex Græcis vero Sophronius in Confessione fidei, quæ habetur act. 11. sextæ Synodi sessionis deitate, & unitatem eius singularem vocat. Nec video, cur secundo proprietatem vocis Trinitatem in personis auferat: quare, nisi sit penitus auditoribus, non est timendum hac voce uti de nominibus, quæ à Logice dicuntur excepta, ut, *solus*, *solum*, in expositione articuli 3. & 4. hæc explicauimus, siquid sit dicendum, & mentem Doctoris sancti sumus interpretati. Cum eo conueniunt Alexand. 1. p. quæst. 65. memb. 3. Bonauentura in primum distinct. 21. art. 2. quæst. 1. & 2.